

Peter Renard

"De vraag is: waarvoor willen we ons schaarse geld en onze schaarse ruimte gebruiken? Voor het antwoord kom je vanzelf terecht bij duurzaamheid en breed gedragen kwaliteit." Louis Albrechts, één van de vaders van het ruimtelijk structuurplan, blikt terug en vooral vooruit." In theorie is niemand tegen duurzaamheid, maar dat in praktijk brengen is minder neutraal."

Een sociaal en maatschappelijk project

FOTO: JAN VAN DE VEL, REPORTERS

› Het gevoel van urgentie komt meestal pas na een ramp ◀

Louis Albrechts:
"Ruimtelijke
ordening moet in
alle belangrijke
dossiers aanwezig
zijn, maar moet
niet altijd de
boventoon
willen voeren."

"We moeten naar een strategische ruimtelijke planning met een brede maatschappelijke visie op de toekomst van Vlaanderen." Professor emeritus Louis Albrechts (KU Leuven) praat bedachtzaam maar gedreven over de toekomst van de ruimtelijke ordening. Zeventien jaar geleden kregen hij en Charles Vermeersch (Universiteit Gent) de opdracht een Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) op te stellen. Vijf jaar later (1997) keurde het Vlaams parlement het RSV goed, nog eens twee jaar later volgde een nieuw decreet ruimtelijke ordening (1999). Het RSV bracht veel in beweging, maar de aangekondigde trendbreuk is er niet helemaal gekomen.

Louis Albrechts blijft op die trendbreuk hameren omdat onze ecologische voetafdruk de jongste tien jaar niet kleiner maar groter is geworden. Het is nog niet te laat maar de tijd dringt, zegt hij. Planologen moeten daarbij hun wil niet opdringen, maar samen met alle betrokkenen nadenken over de toekomst van Vlaanderen. "Mensen moeten beseffen dat goede ruimtelijke planning leidt tot een aangename woon- en werkomgeving." Overleggen, onderzoeken, inspiratie putten uit goede voorbeelden, leren van andere sectoren, keuzes maken, rekening houden met macht en politiek, mensen overtuigen: dat is de opdracht van strategische ruimtelijke planning – Louis Albrechts gebruikt het woord structuurplanning niet meer, wegens te beladen.

Louis Albrechts | We hadden begin jaren 1990 de tijdgeest mee. Het begrip duurzaamheid was in opmars, er was vraag naar ruimtelijke kwaliteit, er leefde onvrede over de vigerende plannen en de politieke wereld besepte dat met het beleid van het verleden moest worden gebroken. Maar als we de situatie vandaag vergelijken met die in 1992, het jaar waarin we met het RSV zijn begonnen, dan zijn we er algemeen gesproken op achteruitgegaan. Onze ecologische voetafdruk is nog groter geworden. Onze economie, onze woonwijze, onze mobiliteit, onze landbouw, onze recreatie moeten snel duurzamer worden. Maar er zijn ook gunstige ontwikkelingen. Begin jaren 1990 waren bouwkvavels nog 10 à 12 are groot, vandaag zijn kleinere kvavels gemeengoed. We hebben de voorbije jaren ook meer geld in De Lijn geïnvesteerd, al blijft het wegverkeer in procenten even dominant als vroeger. Ook in economische kringen zijn de geesten gerijpt. Een sector als de chemie is er vandaag van overtuigd dat het anders moet. Maar dat moet zich ook ruimtelijk vertalen: in de hoeveelheid ruimte die bedrijven innemen en de plaats waar ze die ruimte innemen. In het open ruimtegebied blijft landbouw belangrijk maar er sluipen andere functies in het platteland, zoals recreatie. Toch wijst de sector vermenig af en is de Boerenbond voorstander van een strikte afbakening, zodat de boeren op hun percelen autonoom kunnen werken. Het is

niet omdat de landbouw duurzamer wordt, dat de open ruimte duurzamer wordt. In elke sector moet de economische, financiële, sociale, ecologische en de ruimtelijke dimensie worden ingebracht.

Het eerste RSV was heel ambitieus ...

Louis Albrechts | Ja en neen. Ja omdat het een trendbreuk wilde realiseren, onder meer door de 60/40 norm voor wonen in te voeren - 60% van de nieuwe woningen moest in het stedelijk gebied komen, 40% in de kernen van het landelijk gebied. Maar die 60/40 verhouding bestond al in 1992. Is het ambitieus alle inspanningen te richten op het behoud van iets? Neen toch! Het RSV was ambitieus in zijn doelstelling om ook de gewestplannen aan te passen, al is dat niet gebeurd. We vergeten dat wel eens, maar er bestaat nog altijd een parallelle structuur. Aan de ene kant hebben we de structuurplanning op Vlaams, provinciaal en gemeentelijk niveau. Aan de andere kant hebben we de bodemgebruikplannen en dan vooral de gewestplannen, die bepalend zijn bij de beoordeling van bouwvragen. Zolang de visie van de structuurplannen niet in aangepast beleid wordt omgezet, zullen de moeilijkheden aanhouden.

Karikaturaal gezegd: de planologen hebben tien jaar in structuurplanning hun ding mogen doen, en intussen bleef het vergunningenbeleid wat het altijd was geweest.

Louis Albrechts | Zo is dat. Het nieuwe decreet Ruimtelijke Ordening doet daar nog een schep bovenop. De terughoudendheid die nog in onze regelgeving van de jaren 1990 zat, is helemaal weg. Om te weten wat het RSV echt heeft betekend, hebben we een eerlijke en kritische evaluatie nodig. Is de gedeeltelijke mislukking het gevolg van foute principes, ligt het aan de instrumenten van het RSV of heeft het te maken met het parallelle vergunningencircuit, het tolerante beleid of het politiek cliëntelisme? Ik vrees dat de praktijk meer dan het RSV verantwoordelijk is voor de huidige staat van onze ruimtelijke ordening.

Enkele jaren nadat het Vlaams parlement het RSV had goedgekeurd, bent u de belangrijkste politieke en ambtelijke tenoren gaan interviewen. Waarom deed u dat?

Louis Albrechts | Weten waarom politici een besluit wel of niet nemen, is een belangrijk onderdeel van het vak van planoloog. Vanuit onze discipline weten we hoe we tot planvorming moeten komen, maar we kennen de politieke logica onvoldoende en we volgen nog minder hoe overheid en privé onze plannen in praktijk brengen. We laten dat compleet los, reduceren planning tot de opmaak van een plan en vinden dat ons werk er dan op zit.